

KÖZMŰVELŐDÉS

KIADJA AZ EFFELYI FŐM. KATH. IFCDAIMI TÁRSULAT. — MEGJELNIK MINDEN VASÁRNAP.

Felolós szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.

Az előfizetés díjai:	
Egész évre —	8 Kor
Félévre —	4 "
Negyedévre —	2 "

A szerb tragédia.

Sasa meghalt.

Boldogabb időben egy anya így hívta becézhetően a fiát. Az anya királyné volt, a fiú maga is király lett. Olyan korban lett király, amelyben más ifjak még az ábrándos szerelem pásztoróráit élik, verseket faragnak s általában élvezik az ifjúság gondtalan perceit.

A milyen kicsiny királyság koronáját tette a fejére, oly nehéz és súlyos volt az a korona. Megedzett, tapasztalt embereket is próbára tett volna. Mert bizony Szerbia még ma is, a huszadik százban is egy darab barbária a vén Európa kebelén.

Az Obrenovics család, melynek utolsó tagja is immár kiterítve fekszik, mint uralkodó család még száz éves sincs. Az Obrenovics és Karagyorgyevics család ádáz gyűlötségben és vetélkedésben állott egymással s hosszú időn át izgató anyagot szolgáltatott a világnak.

Végre azt hitték, hogy az Obrenovicsok megerősödnek a trónban. De hát az a fatum, mely az óvilágban a Labdaki-

dákra nehezedett, ott lebegett a szerencsétlen családon is. Az ökörhajesártól származott uralkodó családnak az a száz év rövid idő volt arra, hogy a ruhájával a természetét is megváltoztassa. Zsarnoki hajlam, durva erőszakosság, lobbánékony-ság s a tetejébe polgári könnyelműség e család jellemző tulajdonsága.

Ismételten bebizonyult, hogy korona és kucsma, trakk avagy condra, lakkecipő vagy boeskor gyorsan felválthatják ugyan egymást olyan, az igazi kulturának csak külső mázával bíró országokában, mint Szerbia, de az erkölcsi alap kialakulása nem az erőszakosság munkája soha és sehol.

És hogy Szerbiában az az erkölcsi alap, melyen egy önálló szabad állam felépülhet, hiányzik, ebben a meggyőződésünkben a mostani véres gyilkosság csak megerősít.

Léha, romlott nép lehet ez, melynél a fejedelemgyilkosság olyan közönségessé, mondhatnók megszokott lett és pedig minden magasabb cél és dúsabb eredmény nélkül. Egyik deszpota elteszi a másikat

láb alól nem azért, hogy a nép nyerjen általa, hanem, hogy személyes érdekeit kielégítse. És az a nép, mely tegnap még Obrenovics Sándor látszólagos hű alattvalója volt, ma már Karagyorgyevics Péter régi trónkövetelőnek esküszik hűséget ugyanazzal a könnyelműséggel, ugyanazza a léhassággal, mint a másíknak.

Az eredmény pedig semmi. Marad minden a régi. Nem új alkotmányt, nem új kormányt, nem új kormányformát kíván a nép, csak új uralkodó kell neki. Azzal nem törődik, hogy eben gubát cserél s csöbörből vederbe eshetik. Minek a jele ez? Annak, hogy az a nép a nemesebb indulatoknak, a magasabb érzületeknek nem leteteményese. Vad, műveletlen és éretlen, mely a civilizált Európa zabláására teljesen rászolgált. Csakis ilyen nép körében eshetik az meg, hogy egy század katona tapsra és ujjongó üdvözlésre számíthat akkor, a mikor olyan rettentő és brutális vérengzést követ el, a minőhöz foghatót a leszapult Kelet története sem mutathat fel. Teljes züllés, nem megújódás lesz ennek a vége

T Á R C A.

A cinege.

Nem arról a bohó, kandi madárkáról leszen szó, mely olyan könnyen kerül bele az állatvedelemről mit sem tudó gyerkőcök csapdájába.

Ennek a bogárszemlű kis bohócnak nem kell egyéb csak egy kis tökmag, egy kis kendermag — hopsy! megvan!

De hát nem erről leszen szó.

A mi kis cinegének kétségbeesett erőködésével magolja naphosszat a latin nyelvtannak különlegességeit, a facsaros algebrát (a mely mind esupa feltevésekből hozza ki az aranyigazságokat) és még sok egyéb tudományt, melyeket az öreg bácsik tres idejükben csupán azért találtak ki, mert megintyelték a nebulók fiatalos vickándozását. (A podagrás ember tudvalevőleg halálos ellensége minden könnyű mozgású balandónak.)

Tanulják hát csak azt a mérhetetlen tudományt — majd nem fickándoznak. Ugy ám!

A mi cinegének sem fickándozott. Ebben tehát nem egyezett meg légben járó névrokonával.

Pajtásai egyéb okból adták neki e nevet. Gyöngye lábszárú, vékony dongájú, nyurga legényke volt az istenadta. Olyan apró csoutú, sápadt képű gyerek.

Ha jól derékon tognád, menten ketté törne szegényke.

Ezért nevezték el a társai „cinegének.”

Mindenkinek adtak ők nevet, s mindig jellemzőt és találót. Csupán csak egy fiú volt a kivétel — az első eminens. Ezt már annyira megtisztították, hogy csakis a becsületes nevén szólították. Ebből is látszik, hogy a tudomány iránt mekkora respektussal valának.

Amulattal látták, hogy ez a fiú mindig tud mindent.

Az írásbeli dolgozatai állandóan tiszták, rendesek, jelesek. Ennyi kiválóság megmentette a gúnynévtől.

Még a „hájfejű” (különbben Csontos Piata volt az igazi neve) sem merete megcibálni soha. Pedig ez a barna képű, bozontos hajú lurkó mindenkinek juttatott valamit. Kijuttott mindenkinek valami, hol egy fülhuzás, hol egy-két dúc, hol a „huncutkának” megtépásása (és itt roppant antiszemitaának mutatkozott), hol egy hirtelen és ügyes gáncs a szaladó elé és ki tudná még mi mindenféle teit ki az ő kifoghatatlanságából.

Dehát ezt már mindenik természetének találta. Már ez így dukált.

Az csak megint természetes volt, hogy a törekeny kis „cinege” különösen és állandóan kikapta a maga porcióját. Az ilyen szerencsétlen „vizhordó” mindig a kurtábat huzza még a baromfiak között is.

A „hájfejű” bátran elbánhatott vele, nem kellett visszafizetéstől tartania. A kis „cinege” vissza nem adta, de fel se jelentette az osztályfőnek. (Akkor lett volna még csak haddal hadd.)

Ha a bántalom kisebb volt, mosolygott egyet (az ilyen szinte dédelgetésnek vette a „hájfejűt”), ha erősebb volt, hát akkor kipottyant a könny a szeméből s igyekezett eltitolni a brutális „hájfejű” elől.

Ilyeformán lassanként az egész osztály rákapott a kis „cinegére”. Ha valamelyik a „hájfejűtől” kapott, menten sietett meg a legcsám-pásabb is, tovább adni a cinegének. Olyan gabajodás, üdözés támadt az udvaron sokszor, mint a mikor egy aereg szarka elékap egy szitke varjut s ott fenn a légben megkezdődik a hajszá.

Ebben is csak az első eminens tett kivételt. Soltsen bántotta a kis cinegét, sőt mikor csak tehette, tekintélyével meg-megvédelmezte. Ilyen

A történelem nem hazudik. Világosan tanít. A római pretorianusok is akkor csinálták egyre-másra a palotaforradalmakat, a mikor Róma már züllesnek indult. Az erkölcsi romlottság lejtője a legmeredekebb, a leggyorsabban lehet rajta gurulni. Az egész Balkán ilyen guruló helyzetben van. A nagyhatalmak pedig elmennek rendet csinálni Kinába, de nem törődnek azzal, a mi az orruk előtt folyik. Megtanulhatnak pedig, hogy a trónok erősségét, az államok rendjét, nem az ágyú és puskaesővekben kell megvetni, hanem a népek szívében és erkölcsében.

Az ilyen erkölcsi alapot nélkülözö állam, a milyen Szerbia, a hol a trónt állandóan véren szereztek s véren veszítették, a többi állam szomszédságában olyan, mint egy dinamitos magazin egy világváros kelős közepében. Senki sem hajthatja fejét nyugodtan vánkósára, nem tudhatja ébred-e, nem-e?

Nálunk a katonai javaslatok kapcsán a kormány állandóan büszkén verte a mellét, hogy nagyhatalom vagyunk, tehát azért kell az unjoncjutalék szaporítás s a vele járó költségek emelése. A szerbiai tragédia alkalmából tehát egész Magyarország különös kíváncsisággal érdeklődik, hogy most vajon mit csinál az a nagy hatalom. Szemlét tart a saját katonasága felett s tovább is hirdeti nagy hatalom voltát avagy megpróbálja rendet csinálni? Elismerik-e, üdvözik-e az új királyt, aki annyi véren keresztül gázolt trónjára s a kinek kezét a vértől tisztának alig mondhatja valaki. A véres tragédiánál különben csak az a cinizmus borzasztóbb, mely az új szerb miniszterium kommunikációjából hangzik, a mikor „békéről és rendről“

beszél s a mikor megvan győződve, hogy biztosítja a maga számára „az összes európai hatalmak szimpatiaját“.

Külömben lehet, hogy az újdonsült miniszterium jól ismeri a politikai erkölcsöket s az európai hatalmak érületét.

Az erdélyi románok uniója.

Ira Gyárfás Elemér.

Erdély népességének nagyjából a románok alkotják. Különös egy népfaj. A magyarok általában nem nagyon szeretik őket, pedig a figyelmes szemlélőre határozottan rokonszenves benyomást tesznek. Évszázadokat éltek már le egymás mellett. A magyar ur volt, az oláh jobbágy. Azóta lefűtek a rendi választalok; de a román kérdés jelentőségéből mit sem veszített. Éppen azért nagyon fontos, hogy minél jobban megismerkedjünk a nép jellemével, történetével. Ezt a célt szolgálja e dolgozat is, melynek feladata megvilágítani a románok egyházi életét az unió előtt és röviden változni az unió következményeit.

A román egyháztörténet, főként a magyar közönség előtt alig ismeretes. Pedig a tárgy nagyon fontos. Volt idő, midőn Európa összes népeinek szellemi tevékenysége jórómán csak a vallásban és a hittudományban nyert kielégítést. A román népnél ez az idő nagyon sokáig tartott, mert alárendelt helyzeténél fogva nem juthatott el a műveltség magasabb fokára. Másodszorban pedig azért nagy jelentőségű egyházi életük, mert ismét csak alárendelt helyzetükénél fogva a felettük uralkodó fejedelmek és királyok minden úton-módon igyekeztek őket saját vallásfelekezettiknek megnyerni, s e törekvések azután szellemi fejlődésüknek új meg új lökéseket adtak és művelődésüket oly irányba terelték, hova az e nélkül vagy egyáltalában nem, vagy csak jóval később juthatott volna el.)

1) Dolgozatom megírása közben gyakran forgattam Baritiu György három kötetes nagy művét: Parti alese din Istoria Transilvaniei pre dnoe sute de ani din urma Sibiu. W. Krafft. 1889. Számos okmányt közöl eredetiben, a forrásokat lelkiismeretesen felsorolja és hitelességüket igazolja.

Fejtegetéseim során el-el térek a sablonos történelmi feltevésektől. Így először is helytelennek tartom azt a nagyon elterjedt nézetet, hogy Erdélyben, mindjárt a protestánsizmus bebozatala után, teljes érvényre jutott volna a lelkiismereti szabadság. Ellenkezőleg itt is, legalább részben és időnként „a Cuius regio, illius religio“ elv uralkodott és természetes, hogy ez első sorban a görög keleti oláhokra nehezedett elviselhetetlen teherként. Hisz ők különben is csak „tört“ nemzet voltak, igaz, szabadságok nélkül. Ezt a lelkiismereti szabadságot bátran tekinthetjük a protestánsizmus szabadságának.

Természetesen nem vehetjük ennek a „Cuius regio, illius religio“ elvnek az alkalmazását olyan értelemben, a mint azt a román történetírók magyarázzák, kik azt a legnagyobb zsarnokság és erőszakoskodásnak szokták feltüntetni. Egyesek térítől buzgalomukban túlméltak ugyan a kellő és megengedhető határokon, de azt bátran allíthatjuk, hogy a hatalom e korban sehol sem volt oly túrlelmes, mint Erdélyben. Bizonyítja ezt pl. az 1591-iki országgyűlés határozata: „Végeztetett, hogy senki alatta lévő községet, jobbágyokat, házos népet, se semminemű reudeket erőszak, vagy akárminemű büntetésnek fenytéke alatt maga religiójára ne kényserítse.“ Az igazság, mint legtöbbször, így itt is, a középúton van. Lelkiismereti szabadságról nem igen beszélhetünk ebben a korban, de az erőszakoskodás vádjával sem illethetjük olyan határozott formában az erdélyi reudeket.

Mindenekelőtt rövid visszapiantást kell vetnünk az erdélyi egyházi viszonyokra, mert csak így érthetjük meg teljesen azokat az állapotokat, melyek az unió létre hozták.

Eltekinthetünk Honter János törekvéseitől ki a románokat a lutheranus vallásnak szerette volna megnyerni. Fáradozásai a görög-keleti papok fellépése folytán, meghiúsultak.

Sokkal nagyobb a kálvinizmus fontossága, melyet az erdélyi fejedelmek és reudek a románok körében minden eszközzel terjeszteni igyekeztek. Így nevezetesen az 1566-iki szebeni országgyűlés elrendeli, hogy az evangelium prédikálása semminemű nemzet között meg ne háboríttassék . . . és az Isten igéje szabadon

kor a kis cinege részéről egy hálas tekiutet volt a köszönet.

Egyszer aztán nagy dolog történt.

A „hájfejű“ már nem elégedett meg a társain elkövetett gorombaságokkal. Nemesebb falatra éhezett Rákaptott egy öreg, közléltató professzorára is. A katedrán levő tollszárat jó vastagon bekente tintával, hogy az öregnek, mikor a naplóba beírta a szükségeseket, az egész keze összemezőlódott. Rendesen egy zsebkendőjétönkre ment, a míg markát megtisztogatta. A székére jó vastagon krétával nem éppen bizelgő figurákat rajzolt a „hájfejű“ és a figura persze rányomódott az öreg nadrágjára. Sokat hosszankodott az öreg, de a csinyleknek sehasem akadt gazdája. Senki sem merte kiadni. Egyszer aztán rajtacsipte az öreg. Be is írta alaposan a naplóba. Egész jellemrajzot írt róla. Ettől már a „hájfejű“ is megijedt, mert az osztályfő szigorú, kemény ember volt.

Nem szerette a tréfát. Mi lesz már most? Úgy gondolta, segít a baján, ha a „corpus delicti“t eltünteti.

Fogta magát és tíz perc alatt kitepte a naplóból azt a lapot, a melyen az ő jellemrajza volt.

Az egész osztály látta ezt a merényletet. Csöndes szepegéssel nézték, mert érezték, hogy ebből baj lesz, nagy baj lesz. A „hájfejű“ pedig összgyűrve zsebrevagta a kitépelt lapot, hatalma tudatában zordonan végignézett az osztályon s tekintetéből mindenki megértette a

figyelmeztetést: „Ha elárulsz, majd megkapod a magadét.“

Bejött az osztályfő. Nyomott csend volt a padok közt.

A lélegzetét mindenki elfojtotta. Mi lesz most? Az osztályfő rögtön észrevette a merényletet, lehet, hogy az öreg professzor is értesítette a beírásról.

— Ki tépett ki innen egy lapot? tette fel a kérdést.

Néma csend volt a válasz.

— Nohát Csontos Pista gyere ki! Mit tudsz a dologról?

— Semmit. Benn sem voltam az osztályban, felelte vakmerően.

No akkor Barna Jóska (ez volt az első emienna) gyere te ki! Ha senki sem tud semmit, nekeld tudnod kell, mert te vagy a felügyelettel megbizva.

Az emienna remegve ment ki, ajka mozgott, valamit mondani akart, de rávetve tekintetét az előtte álló „hájfejűre“, a ki dühösen nézett reá — elhalt a szó az ajakán.

— Nem tudom kérem, ki tette! — nyögte ki nagy nehezen. A félelem és az igazságérzet egy pillanat alatt nagy harcot vívott a gyerek lelkében. A félelem lett a győztes.

— No ha nem tudsz semmit Barna Jóska, téged büntettek, mert te felelős vagy azért, ami az osztályban történik.

Az emienna kétségbeesetten kezdett zokogni. Vége mindennek; sohasem volt fenytve, pél-

dá viselete volt mindig, most már vége, de azért nem merte elárulni a hájfejűt.

— Most már utóljára kérem, ki tette hát? szólott az osztályfő.

Egyszerre csak lábujjhegyen kijött a padjából a kis „cinege“. Oda állott a katedra elé. A „hájfejű“ majd elnyelte a törékeny portékát. („Ha elárulsz, kitekerem a nyakadat!“ ezt lehetett kiolvasni sötét, öklelő tekintetéből.)

— Bocsnátot kérek osztályfő Ur! én téptem ki a lapot!

A kis „cinege“ cőrnabangja sajátaság erősséget és biztosságot nyert, a míg elmondta a vádat maga ellen. Aztán bátran nézett szembe a „hájfejűvel“, mintha azt mondta volna neki: „Hát ki az erősebb te . . . te „hájfejű“?

Az első emiennst akarta megvédeni, aki egyedül nem bántotta őt soha. A maga kis világában hősi lélek volt a törékeny kis „cinegében“. Az ilyen lélek nem tagadja meg magát soha.

Székla.

Úti emlék.

Nem szükséges mindenkinek tudnia, hogy miért voltam én jelen Csik-Somlyón, a történelmileg nevezetes, — minden útazót elbájoló szép vidéken, Csikvármegye kulturális központján akkor, a mikor jelen vala ott Erdély nagy püspöke: Gróf Majláth Gusztáv Károly.

Meghívók hirdették, hogy június 7-én dél-

hirdetessék, kiváltképpen pedig az oláhok között, kiknek pásztorai vakok levén, vakokat vezetnek. A román nép félbe rendelték egy György nevű papot, mint kálvinista püspököt S kimondják, hogy a kik ezzel a rendelkezéssel niocsenek megelégedve, bocsátkozzanak vitá-sal György püspökkel a Biblia alapján, es ha még akkor sem akarnának megtérni az igaz valláshoz, legyenek bár püspökök, papok vagy barátok, számlázzanak az országból. A ki pedig ez ellen az intézkedés ellen zúgolódni mer, az tekintessék hazáruónak. — Utóvégre is ilyen ez hasonló rendelkezéseken fennakadunk nem szabad. Ez volt a kor szelleme. Lelkiismereti szabadságnak azonban nem hivhatjuk ezt az állapotot.

Az 1568-iki tordai országgyűlés 13. cikkulusa felszólítja János Zsigmond fejedelemet, hogy büntesse meg azokat az oláhokat, a kik ellenazgultak a kálvinista püspök tanítóinak. Viszont a 20. cikkulus teljes szabadságot ad a protestáns prédikátoroknak, hogy az evangéliumot akárhol hirdessék. "Elrendeli továbbá, hogy azok a házias oláhok, kik a kálvinista hitre térnek, kapjanak egy-egy adag gabonát. — Ezeknek az intézkedéseknek azután volt is némi eredménye, mert már az 1577 április 26-iki országgyűlésen jelentik, hogy: "De plebe valachica sunt plurimi, qui . . . a professione graeca recesserunt et verbum Dei propria iporum lingua praedicatum audiunt."

Manapság szinte képzelnem sem tudunk kálvinista oláhokat. A román nép csapongó fantáziája, babonás, külsőségekhez ragaszkodó természetű sehogyan sem fér össze a kálvinizmus egyszerű, mondhatni rideg szellemével. Isteni tisztelgetés tan gondolni sem tud a nélkül, hogy templomában falain színes képek ne legyenek, papja tarka ruhába ne öltözködjék és tömjénfüst ne vegye körül az oltárt. Hisz még a gyászszertartásokat is színes miseruhában végzik a keleti papok. A boldogságos Szűz Máriához tán ép oly bensőséggel ragaszkodik a román paraszt, mint az olasz. Bőjtől majdnem egy felesztendőn keresztül. Ezt a népet nehéz volna meggyerni a kálvinizmusnak.

Történeti adataink vannak azonban arra nézve, hogy Fogaras vidékén a reformátusok

nak oláh püspökségük volt, Hunyad megyében pedig két esperesi kerületük. Az erdélyi fejedelmek számos katekizmust nyomattak. De ez inkább csak külsőség volt. A papok, engedve a felsőbb helyről jövő nyomásnak, elfogadták az új hitet, hanem azért fenntartották a görög szertartást is, — ámbar azzal merőben ellenkezett, — legűbb helyen a maga teljes egészében, néhol pedig protestáns elemekkel vegyesen A nép vallásos gondolkodására mindez csekély befolyással volt.

Báthori István alatt némi enyhítést látunk. Az 1579-iki tordai országgyűlés megengedi, hogy az oláh papok püspököt válasszanak maguknak. Ez az első törvény, mely választói jogukat elismeri. Már Báthori István alatt azonban a megyeyei országgyűlés 1588 decemberében, a 13. cikkulusban megerősíti az összes eddigi intézkedéseket az oláh püspökökre és papokra vonatkozólag. Jellemző az 1590-iki országgyűlés amaz intézkedése, mely végképp szünteti a katolikus vallást az egész fejedelemség területéről, kivéve a Székelyföld egy részét. A főuraknak megengedték ugyan, hogy tarthassanak maguknak egy papot, de ez a népnek nem szónokehatott. Ilyen szigorúan bántak el tehát a katolicizmussal, mely pedig a testvér Magyarországon uralkodó vallás volt. Könnyen elképzelhetjük, hogy a görög keletiek sorsa sem volt éppen irigylendő.

Mikor azután a Bástia kezébe került az ország sorsa, ez az osztrák generális kiméletlenül vizsgálta a kölcönst. Különösen a református papokkal szemben követelt el válogatott kegyetlenségeket. A legnagyobb kiűzások közé tartozott az, hogy saját irataiknak a lángján füstöltette őket.

Bástia nem annyira mint katolikus, hanem sokkal inkább mint osztrák katona és osztrák politikus lépett fel ilyen erőszakosan. A bécsi kormány orra alá sok borsot törték az erdélyi rendek a közvetve a református papok. Ezt megakarták büntetni. S egész természetes dolog volt az, hogy egy katona egy szoldatasként ilyen nemtelen módon töltse ki bosszúját. Ebben a korban a katonaság kegyetlenkedése mindennapi dolog volt. Hisz még 49-ben sem volt épen ritkaság.

Az akcióra Báthori Gábor a majd Bethlen Gábor alatt ismét csak reakció következett. Mindennél azonban sokkal nagyobb jelentőségi az I. Rákóczy György általánosan ismert, gyakran emlegetett diplomája. Kiadta 1643. október 18-án Stefán Simionu püspökege alatt. Elrendeli ebben a fejedelem, hogy a görög vallást csak bizonyos feltételek mellett szabad gyakorolni; bebozza a román egyházba a nép anyanyelvét és kötelezővé teszi a román nyelvű református kátházati tanítását. A 4. pont kimondja, hogy a szent áldozásban csak a fölöttök vehetnek részt. A 6. pont megtiltja a szent kereszt és a képek tisztelét. A 7. rendezi a temetési szertartást. A 10. pont kötelezi a metropolitát, hogy segítse mindenben azokat az embereket, kik át akarnak térni a protestántizmusra, és szándékuk elé seumiféle akadályt ne gördítsen. A 11. értelmében egyházi gyűlést tartassék minden esztendőben, de fontosabb ügyben ne hozhassanak határozatot a magyar kálvinista püspök beleegezésé nélkül; (12) kinek a fontosabb panaszok és kérvények is alárendelendők. — Szóval, jegyzi meg Baritu György, a református szuperintendensnek szélesebb jogkőre van a görög egyházban, mint a pápának a latinban.

I. Rákóczy György emez intézkedése annyira érdekes és fontos, hogy méltán képezhetné külön tanulmány tárgyát. Most csak néhány rövid észrevételt. Gyakran beszélnek arról, hogy a szabadság, a művelődés, a magyarság szempontjából mennyire fontos ez a diploma. Világítsuk meg kissé jobban a témát. Tegyük fel így a kérdést: Először: Mi volt a célja Rákóczyznak ezzel a diplomával? Es másodsor: Mi lett felépésének az eredménye?

Csak úgy érthetjük ezt meg teljesen, ha folyton szem előtt tartjuk, hogy a harminc éves háborúk korában vagyunk. Abban a korban, mikor háborút viseltek az emberek egymás ellen azért, hogy milyen módon imádják egyik vagy másik az Istent; a mint ma fegyverrel törnek egymásra a nyelvkülönbség miatt. Hihetetlenül értelmetlen egy kor volt ez. Katolikus és protestáns nem llt le egy asztalhoz. Az egyik nem fogadta be temetőjébe a másik felekezet halottját. S volt rá eset, hogy végre is a török könnyűült meg a keresztény halottot.*

(Vége köv.)

* A Magyar Nemzet Története (Millenáris kiadás) VI. kötet.

után 3 órákor a csik-somlyói főgimnázium Mária-kongregációjának új tagjait a püspök fogja felavatni Mária leventéiv.

Gyerygőből útzava keresztül a csodaszép vidéken, ahol mindenütt láthattam a jóságos Isten végtelen hatalmát; — megnyilatkozva lágyan susogó patakjainak méla zsongásában, a teyvesek felől előtörődő csendes zúgásban, a mindent betöltő ünnepi hangulatban: — lelkeimet eddig nem érezett érzelmek töltötték el.

Mint egészen idegen: kíváncsi valék megtudni: mit fog előadni ez a Nagy-Magyarországon még eddig eléggé nem ismert és kellőképen nem becsült főgimnázium tanári kara, — ifjúsága?

Amit láttam, amit hallottam: az meglepett! Figyelmemet lekötötte az általam eddig nem ismert lángbuzgalmú erdélyi püspöknek az ifjúsággal szemben tanúsított viselete.

A multak felől álmodó lelkem így képzelte el maga elé a szent hajdankor apostoli főpásztorait . . .

Szép volt az ünnepegy; a meghirdetett program minden egyes száma élvezetet nyújthatott mi mindenkinek, a ki tud lelkesedni a jóért, a szépért.

Dicséret illeti a rendező tanári kart; dicséret különösen a Kongregáció elnökének: Balogh tanárnak hévvel, lelkesedéssel előadott megnyitó beszédét.

. . . De mit mondjak arról a két nevezetes mozzanatról, amelyben a lángbuzgalmú főpásztor szólott az ifjúsághoz? szólott az ifjak szüleikhez?

Ha mindent elmondani akarnék: akkor tudnom kellene beszélni úgy amint ő tud; — székséges volna, hogy lelkemben megvolna a hév, amely gyűjt. — éleszt, — lángot kelt . . . és éltetni tud! . . .

De erre a megfigyelő képtelen!

Hanem képes arra, hogy elmondani tudja: ilyen főpásztor, az ifjúságnak ilyen szerető atyja ez időszerűt több nincs! . . .

És megragadta figyelmemet még valami.

. . . Tömeve volt Csik-Somlyónak szép diplomája érdeklődő közönséggel.

Ülőhely mindenkinek nem juthatott.

Nekem, az idegennek feltűnt, hogy a püspök figyelme kiterjedt arra is, hogy egy álló úri ember ott a nagy tömegben ülő helyet kapjon. Ki az? — kérdezém szomszédomtól.

„A vármegye főjegyzője“ — volt reá a válasz.

Elgondolkoztam itt! . . .

Hát — tudomásom szerint — e tisztán katolikus vármegyének csak főjegyzője van?

Nincs-e katolikus főispánja? alispánja? és katolikus tisztviselő kara?

Csikvármegye kulturális középpontjának nagy ünnepegy egy katolikus vármegye csak főjegyzője által tudja képviseltetni magát?

. . . Azt a benyomást tette reám e megfigyelés, hogy a vármegye közművelődési ügye iránt épen azok nem érdeklődnek, akiknek legjobban volna az érdekükben!

Látva a katolikus együttérzés e harmonikus megnyilatkozását: szinte tájéalommal töltött el, hogy ennek az össhibáján kívül szegény székelyföldnek nincs más jóakarója, nincs más pártfogója, mint az erdélyi püspök, akit mindeddig még kellőleg meg nem ismertek, meg nem becsülnek!

De azt hiszem: meg fogják szeretni, meg fogják becsülni; mert áldott jó lelkét-szívét volt már alkalmuk megismerni.

Megismerhetik buzgó papjaink révén, akik a kiterjedt vármegye minden része felől örömmel siettek hozzá, hogy lerójják a valóban érezt szeretőt külső jelét: a hódolatot, amelynek gyökere a szív bensejében van.

Örömmel látam itt a fel-és alsziki papság együttes hódolatát, amelyhez csatlakozott a távoli Gyerygő érdemes főesperesének, Ferenczi Károlynak megjelenése, aki fiatal főpásztorának tisztelére olyan nagy örömei tette meg a nagy és farsztó utat.

Elmondanom kellene még, hogy minő szép volt az ünnepegy, amelyet a tanító-képző intézet növendékei rendeztek kegyes jó atyjunknak, a püspöknek tisztelére másnap, június 8-án.

De erről sejtelnem szerint úgy is irtak mások, én hát hallgatok.

Viator.

Ünnepélyes fölvétel

a csíksomlyói Mária-kongregációba 1903. jun. 3.

Valahányszor Páspök Urunk hozzánk jön, mindannyiszor ünnepünk van: jelen alkalommal fényesebb és tartalmasabb volt ünnepünk azért is, mert a látogatás egy új, nevezetes korszaknak a határjelzője Csíksomlyón. Még nem nőttünk el egészen a pünkösdi bünszent jeltől, hanem a pünkösdi bünszent énekek és imádságok s máris összejön újból a székelység egy része, hogy láthassa és hallhassa kegyes Főpásztort és hogy jelen lehessen a csíksomlyói róm. kath. főgimnázium „Sarlós Boldog Asszonyról nevezett Mária-kongregációjának” felavatási ünnepélyén. Ez a Mária-kongregáció tulajdonképpen folytatása ama régi Mária-társulatnak, amely 1730-ban alakult a csíksomlyói főgimnázium kebelében és a mely megszokás nélkül oly sok generáció ifjait helyezte a szentéges Szűz Mária oltalma alá.

Státusmnak mind a hét gimnáziumában volt Mária-társulat. A legregibb a gyulafehérvári (1588) volt, de a legtartósabb és jelenünkig erő a csíksomlyói. Ismeretes az, hogy a Mária-kongregációk első alapítói a Jézus Társaság atyái voltak. Az első Rómában a Jézus Társaság kollegiumában a nagynevű Aquarivanak a Jézus-társaság generálisának kérésére XIII. Gergely pápa 1584. dec. 2-án kelt bullájával erősítette meg. Ez volt az anya a prima primaria Mária-társulat, mellyel minden Mária-kongregációknak összekötésben kellett lennie. Így van és így kell ennek lennie most is.

Hogy már a csíksomlyói szent Fezenc-rendi atyák által alapított Mária-társulat összekötésben volt-e a római anya-társulattal, azt nem tudjuk, mert a XII-ik Kelemen pápa által 1730 kiadott és Zorger György erdélyi püspöktől kibírdett megerősítő bullának sem eredetijét, sem másolatát teljes szövegében nem ismerjük. Azt azonban tudjuk, hogy idők folytán sok lényeges változtatás történt a társulat szervezésén és szabályain; innen van az, hogy a jelen időkig erő csíksomlyói Mária-társulat nemcsak a Jézus-társasági atyák által alapított és fenntartott Mária-kongregációktól különbözik, hanem nagyon eltér ama régi 1730-ban alakult első Mária-társulattól szabályaiban és vallásos gyakorlataiban.

Ezen régi társulatra vitték be a Rómában levő anya, prima primaria társulat szabályait és vallási gyakorlatait, hogy a hozzá kötött bücsüknak és kiváltságoknak a tagok részesei lehessenek. Ennyiben új a csíksomlyói Mária-kongregáció, a melyet újlag megerősített XIII. Leó pápa és kibírdett püspökünk ő méltóság.

Ezeket el kellett mondanunk magyaraitól és felvilágosítani. Az ünnepélyes felvételt a hó 7-én Szentbártságon vasárnapján történt. A Főpásztor már pénteken eljött szeretett fiahoz és három napon át velük volt. Szombaton délelőtt 10 órákor a templomba gyűjtötte a gimnázium és a képezde ifjúságát, beszédet tartott hozzájuk, a jó gyónásra buzdította őket, szívvel beszélt és szívvel szólott Ó, az ifjúságnak legjobb barátja; már ekkor figyelmeztette a Mária-kongregációba felveendőket a fölvétel jelentőségére; d. n. 2 órától kezdve a kegyes Főpásztor az esti órákig gyóntatta szeretett gyermekeit.

Szombaton d. n. kedves vendégeink érkeztek: a gyulafehérvári Mária-kongregáció tizenkét tagja dr. Fejér Gerő sem. regens és hittanár vezetése mellett; még ugyanazon napon érkezett a kézdővársárhelyi főgimn. tiz tanulója Asbóth és Koch tanárokkal. A jó ifjakat és derék tanárokat Balog és Eröss helybeli tanárok szállásolták el. Különösen a gyulafehérváriakat halmozta el két napon keresztül egykori felejtetlen tanárok Eröss József gondoskodó szeretetével. Vasárnap reggel az egész gimn. ifjúság

és a gyulafehérvári kongreganták szent áldozáshoz járultak, mely után a kegyes Főpásztor többeknek kiosztotta a bérmálás szentségét.

Délután 3 órákor kezdődött a felvételi ünnepély. A környékből is igen sokan eljöttek, az ifjúság az internátus épületében vonult fel a templomba zászlókkal, két-két kongreganista jelölt vitte a Szűz Anya szobrát s a régi társulat értékes könyvét, melyben a tagok és jelöltek nevei vannak bejegyezve, az ifjúság sorai között mentek a facigerek, ott volt a labarum is. A facigerek és a laborifer a régi piros mente és korszora helyett kék mentében kék koszorúkkal ékesítve jelentek meg most először, mely körülmény még inkább rájuk terelte az ájtatos hívők figyelmét. A szentélyben várta a főpásztor, kit a nagyszámban jelenlevő esiki papság környezett, — az ifjakat. Ranez János katechetikus alesperes-plebánus mondotta az ünnepi szentbeszédet, melyben felemlívén a csíksomlyói kegyhely jelentőségét, a Mária-kongregációk s közöttük a csíksomlyói Mária-társulat történetét változó s lelkes szavakkal buzdította az ifjakat Szűz Mária erényeinek követésére. Ezután a szabályszerű felvétel történt meg, a fölvételi szertartások sokban megegyeznek a régi társulati szertartásaival. A felvétel után a kegyes Főpásztor szólott az új kongregantákhoz: meglepte a jelentkezők nagy száma, s aggódni, hogy a 50 közül valjón hányan tudják megtartani fogadalmukat. „Ez a nap boldóságok vagy boldogtalanságoknak lesz a forrása s ha tudnám, hogy lett volna, ha eitem jöttem volna hozzátok.” Beszédjében szólott még a székelység erényeiről, nyíltsága és becsületességéről, az ősi hithez való ragaszkodásáról, remegő szavakkal említette fel a székelység hibáit is, a mértékletlenséget és káromkodást s azt az óhaját fejezte ki, hogy a kongreganták a székelység erényeiben gyarapodjanak és a hibák kiirtására törekedjenek.

Buzdító beszédjét a tisztaság erényének megasztalásával fejezte ki s a csíksomlyói Szűz Máriaának a szeretet és tisztaság anyjának oltalmába ajánlotta az új kongregantákat. Kár, hogy nem volt jelen egy szaténografus, ki lekapja hirtelen a hatalmas főpásztori allokúciót s közkincsévé tegye a rázörpült csiki székelységnek. Örömmel lehetett látni 50 székely ifjút a Főpásztor előtt, szemtekben apák hite illudókölt, szívökben pedig azon elhatározás, hogy a szentséges Szűz Mária iránti hódolatos tiszteletet meg fogják tartani haláluk órájáig.

A fölvétel magasztos szertartása után az új kongregáció ünnepélyt is tartott; a kedvezőtlen idő miatt a zárda temploma szolgált alkalmas helyül az ünnepélynek. A műsor pontjai közül kiemelkedtek Balog József praeses megnyitó beszéde, továbbá Pál Gyula és Gidró Ferenc szavai, jól sikerültek az ének és zene darabok, és Pap Béla felolvasása a római záradokokról. Különösen Balogh József megnyitója ért el nagy hatást. A tizet ifjú szónok érdeme a régi Mária-társulat újjászervezése. Ugy tudjuk, hogy a munkában az új igazgató, Eröss József is egyik buzgó támaszátja volt. Még Ducez Zoltán gyulafehérvári kongreganista üdvözölte rövid, de meleg szavakkal társai nevében új kongreganista testvérét, mely után a Főpásztor szólott az ünnepélyen megjelentekhez. Szavait különösen a szülőkhöz intézte. A kongregáció nagy hasznáról szólott, nyomatékosan magyarázta a szülőknak, hogy kongregantái fiaik nem lesznek kárúkra és soha keserűséget nem fognak nekik okozni, hanem bőséges kegyelmeknek lesznek rájuk nézve is forrásaivá, a gyenge közélet vezérferfiaként fog nyerni a jó kongregantákban.

Hétfőn a Főpásztor a koronázás 36-ik év-

tordulója alkalmából fényes assistance mellett Tedenmot és szentmisét mondott, aztán fogadta az új kongregáció tagjait. Pap Béla praefectus üdvözölte társai nevében a Főpásztort és köszönetet mondott neki a felvételért. A Főpásztor kegyesen válaszolt, újból figyelmeztetett a kongregantákat kötelességeikre, gyönyörű és értékes emlékeket adott nekik s végül mindenkit megáldotta.

Délután a képezdei ifjúság tartott sikerült ünnepélyt, melynek során Dományáncz Péter tanító-képző intézeti tanár felolvasa a magyar zene és fajairól írott érdekes tanulmányát. A népdal elméletlen kezdete és a hunok a pogány magyarok zenéjét érintve áttért a magyar zene váltatainak ismertetésére. Nagy szorgalommal írott értekezését gyakran megszakította az ifjúság ének és zene betéteje s ezek között ballatuk először a nap jelentőségére vonatkozó királyhymnuszt „Tartsd meg Isten jó királyunk,” majd Rákóczy imáját, Rákóczy Sámuel balladáját, Bujdosó dalát, Csinnom Palkót, Hajdu táncot, a Kuruc tanítást és Rákóczy kesergőjét. Az újabb zeneirodalom köréből három eredeti székely, még pedig eredeti esiki nótát és végül a felolvasó egyik sikerült kompozícióját. Az egész előadást feszült figyelem kísérte és sokszor felhangzott a tetszésnyilvánító éljen és taps, különösen az énekpontok elhangzása után, melyek közül Bereczki László IV. éves és Mihály István III. éves tanítójelölt énekszólói tűntek ki a nagy összejátszással és precizitással előadott ének-zene darabok közül. Az ünnepély végzetével hatalmas taps honorálta a sikerült tanulmányt, melynek darabjai között szivesen hallottunk volna a régi magyar egyházi énekek közül is szemelvényeket, sokkal harmonikusabb lett volna ez az uralkodó hangulat. A műsor végén a püspök úr dícsérettel emelte ki a növendékek haladását és bebizonyítva látta, hogy a székely ifjúságnak van zenei talentuma és biztatta őket, hogy hasonló ünnepélyek rendezésével a közönység tetszését kivívhatják, lelkes szavai éljen viharban hangzottak el. A képezdeszek gyónása után véget ért a lélekemelő és magasztos ünnepesség sora, egy emlék marad meg a Hargita aljában: a főpásztor kegyessége és szeretetreméltósága, meg a most fölélesztett „Sarlós Boldogasszony” kongregációja, melynek a jövőben a székely ifjúság vallásérkölcös nevelése körül nagy hivatást kell betölteni. Adja a jó Isten!

A püspök úr kedden reggel megáldoztatván a képezdei ifjúságot, 8 órákor a nagyerdőn keresztül Székelyudvarhely felé utazott. A hegytetőn az utolsó kanyarulatnál háromszor üdvözölte még a csodatévő Anyát, megköszönve neki a fáradsalmas munkában nyújtott anyagi segédletet — és aztán felállott kocsiájában, imádkozott és háromszor áldást intett a messze távolban a ködben egymásután elmaradozó esiki székely vidékre. Homoród fürdőn délben dr. Domkos Andor alispán, Jung Cseke apát, Lánczy és Soó Gáspár főgimn. igazgató és többek társaságában megéhdelt, a pásztorgyermekkel térdén állva imádkozott — és őket megajándékozta és a hittanból megkérdve, valamivel három óránál később kíséretével együtt útra kelt — és egy félórás útazás után délután négy órákor Székelyudvarhelyre érkezett.

H I R E K.

— **Püspök urunk** tegnap délután Szászsebesre utazott, hol ma osztja ki híveinek a bérmálás szentségét.

— **Ürnap.** Az elmúlt csütörtökön szentegyházunk legbensőségesebb ünnepét ülte. Az utcákat és tereket Isten templomává avatta s

az ábitatos hívők serege mindentelē nyíltan, megható körmenetben adott kifejezést élő hitének, hogy az Oltárszentségben a kenyér és bor színe alatt elrejtett Krisztus Jézus van jelen. Ezt a szép ünnepet *IV. Orbán* pápa rendelte el a tévhitet megszügyenyítése végett 1264-ben egy Juliánna nevű lüttihei jámbor apáca látomás alapján. A trienti zsinat az ünnep okáról többek között így szól: „Így kellett az igazságnak a hazugságon nyert diadalát ünnepeinnie (t. i. a keresztyénységnek), hogy ellenségei látván a fényt s az egész egyháznak végtelen örömet, vagy leveretve s megrontva enyészzenek el vagy megszügyenyülve és zavarodva valahára ismét feleszméjenek.“ (Conc. Trid. Sess. 13.) Városunkban az idő is nagyon kedvezett a gyönyörű szép ünnepnek; a tágas székesegyház zsufolásig volt tele, a körmenetben még nagyobb közönség vett részt. Az oltáregyesület, a kath. legényegyesület testületileg jelent meg.

— **Merénylet királyunk ellen.** Éppen lapunk zártakor kapjuk, de csak magánértesítésekből a borzasztó hírt, hogy Bécsben egy fanatikus olasz anarkista merényletet követett el uralkodónk ellen. A hír szerint közelből lőtt, s mikor látta, hogy lövésének nincs hatása, bottal támadt ő felségére s arcán megsebesítette. — Ez a hónap csakugyan tragikus hónap. Tizedikén kiirtották a szerb királyi családot, s két nappal utóbb megint egy uralkodó élete ellen törtek. Ilyenkor csak azt szeretnők tudni, hogy azok a böles államférfiak vizsgálják-e ezeknek a napirenden levő gazdaságoknak mélyebben fekvő okát? Vajjon rájöttek-e már arra, hogy mindezt az a hírbeid liberalizmus szüli, amely minden tekintetben üres és tehetetlen, s csak akkor kezdeményező és cselekvő, a mikor a vallás ellen kell valamit tenni. — Böles államférfiak! belátjátok-e már végrevalahára, hogy akkor, a mikor a vallásnak izentek hadat, voltaképpen magatokra is kimondtátok a hálalos ítéletet, s hogy voltaképpen ti vagytok a legnagyobb anarkisták, mert működésiteknek lesz eredménye az általános fejtelenség, a teljes felfordulás?!

— **Püspök urunk** a tanuló ifjúság érdekében sok körúta közben f. hó 9-én d. u. 1/4 órakor Csik-Somlyó felől Székelyudvarhelyre érkezett. 3/4 órákor már a templom szőszékről szólt atyai szívének egész szeretetével az ifjúsághoz a magyar kath. ifjakhoz egyedül méltó jó gyónásról, melytől függ az egésznek lelki nyugalma s ideiglenes s örökké tartó igaz boldogsága. Majd az Oltárszentség kitétele mellett a rózsafüzér imádsága következett, mely után megkezdődött az ifjaknak késő estig tartó gyóntatása. Rövid vacsora után a finevelöltetést s internátust tekintette meg a fardadhatatlan főpásztor, betekintvén mindenütt a hálótermekbe, a hol az ifjak akkor már édesdedou aludtak. Másnap reggel a gyakori szentáldozás üdvös voltáról tartott beszéd után a püspök úr ünnepélyes misét mondott, mely alatt minden ifjú az ő kezéből vette magához az Ur szent testét. A délelőtt folyamán meglátogatta a főgimnáziumot s itt újra szeretettel szólott a jó pályaválasztás komoly fontosságáról. Délután tovább útazott.

— **Pádai szent Antal** napján a gyfehérvári főgimnázium tevékeny és lelkes igazgatóját, **Pál Antall**, barátai és tisztelői közül

*) Hála Istennek, a dolog nem egészen így van. Szerk.

számosan üdvözölték. Erdély főpásztora ezúttal is megmutatta, hogy a tanítás ügyének bajnokai iránt miő különös szeretettel van s *Tamási Aron* oldalkanonokijával megjelenve a névünnepeitől igazgatójánál, szíves szavakkal fejezte ki jó kívánságait óhajtván, hogy a katolikus tanítás javára buzgó munkásságát még soká érvényesítse. A magunk részéről szintén őszinte szívből kívánjuk, hogy a jó Isten még sokáig adja meg neki az alkalmat arra, hogy főgimnáziumunk virágzására tovább is közremunkálhasson.

— **Alsófehérvármegye** f. hó 12-én Nagy-Enyeden rendkívüli közgyűlést tartott, melynek legfőbb és legérdekesebb tárgya a mai gyászos politikai helyzet volt. Az a gyászos helyzet, melynek nem akad gazdája. A kormány az ellenzékét, az ellenzék viszont a kormányt okolja. Persze ez a legjobb módja a felelősség elhárításának. Széll Kálmán gondoskodott is arról, hogy a bizalmat szavazó gépek a vármegyékben igazolják az ő politikáját. Ilyen gépies munkát végzett Alsófehérvármegye közgyűlése is, helyeselvén a kormány politikáját s elfelvén az ellenzék működését. Az ilyen bizalmunk az értékét azonban minden józanul gondolkozó ember kellően tudja méltányolni s azt is tudja mindenki, hogy a böles Sokrates is elítélte az a bizonyos többség. Az utókornak azonban egyetlen egy embere sem mondja — még talán Széll Kálmán sem — hogy Sokrates bűnös volt, azért, mert a többség úgy találta. Szóval a többség véleménye nem mindig böleség is egyszersmint.

— **Urnappja Segesvárt.** Fényes ünnepéről adnak hírt tudósításaink — mely Segesvárt a legméltóságosabb Oltárszentség körülhordozása napján ott lefolyt. Az ünnep fényét főpásztorunk magas megjelenése emelte, ki jun. 10-én több pap társaságában este fél 6 órakor Udvarhelyről Segesvárra érkezett. A vasuti indobáznál óriási közönség hullámzott, megjelentek a különböző hivatalok, az egyháztanács, melynek nevében Dr. *Béldi László* főispán fogadta.

— Másnap Urnappján püspök úr fényes asszisztívával szent misét celebrált és Soóthy Gyula lelkiigazgató gyönyörű beszédet mondott a hit megvallásáról. A kikérülés mesébe illő fényes volt. A menet, a merre elhaladt az utcákban az Oltárszentséggel, melyet kísértek *Béldi Pál*, Dr. *Béldi László* főispán, *Fejér*, ifj. *Béldi Pál*, a hivatalok, az Oltáregylet tagjai és óriási közönség, az ablakok kivilágítva, az utcák frissen kaszált szénával és rózsá levelekkel voltak tele szórva, még a házak tetején a cserepeket is felszedték, hogy lássák a kegyelmes apostol püspök urat és imádják a legméltóságosabb Oltárszentséget, melyet szent imáddal kezeiben körül hordozott. — A püspök úr tiszteletére délelben a plobánián gazdag lakoma volt, melyen az egyháztanács és igazán illusztris vendégközörszoru vett részt. Mint láttuk az egész ünnepély a rohamosan fejlődő élő hitéletnek valóságos megvallása volt, és adja Isten, hogy ez a megvallás és püspök urunk megfizetelő megjelenése áldást hozó legyen a számban kis, de lelkesüléásban, egyetértésben és vezetésben erős és nagy hitközségnek.

— **A székely képviselők.** Annyiban székelyek, hogy a székelyföldről kaptak mandatumait. Ezek a székely képviselők legutóbb, amikor *Urmánczy Nándor* egy interpellációja révén a székelység ügye a parlament elé került, derekasan viselték magukat. Inkább választóik érdekeit hagyták cserbe, minthogy a husos faktektről bár egy csöppet is eltávolodjanak. Hajdanában azt ígérte a kormány, hogy a beruházási alaptól kiépíti az összes székely vasutakat, s most mikor tette kerülne a dolog, kiséül hogy az a híres székely vasut kifutja 22 mond.

huszonkét kilométerből is. Semszurásnak ez is jó s ezt az is bizonyítja, hogy a székely képviselek a pénzügyminiszter választás mamekuli pontossággal tudomásul vették. A székely nép pedig jól teszi, ha majd újabb választások alkalmával ismételtlen árulja a lelkiismeretét s az urna előtt azt kérdezi: „Ki ad többet egy voksért?“ Ha így folytatja tovább — vessen magára, ha minden téren hátra szorítják.

— **Egyházközségi élel.** A gyulafehérvári róm. kath. hitközség egyháztanácsa és iskolaszéke június hó 7-én d. e. 11 órakor a a városháza tanácstermében gyűlést tartott, a melyen megállapították, hogy a r. kath. elemi iskolában június 18. és 19-én tartják meg az évváró vizsgálatokat, június 20-án pedig évváró ünnepély lesz. Jelentést tett azután *Csüby* Bonifác dr. szám. gondnok iskolalátogatása alkalmával szerzett tapasztalatairól. Szerinte iskolánkban a nevelés és fegyelem kielégítő, közegészségi és köztisztasági szempontból s a többi intézetekhez viszonyítva nem lehet kifogást emelni az iskola ellen. *Straubert* Ödön egyháztanácsos személyesen nem jelenhetvén meg a gyűlésen, írásban tett kimerítő jelentést az iskola felszereléséről és a tanításban követett eljárásról. A jelentések fegyelemben vételével *Péter* János dr. indítványára az egyháztanács elhatározta, hogy iskoláját odaadó figyelemmel emelni és gondozni fogja és lehetőleg új negyedik tantervvel ellátva tovább fejleszti.

— **„Szt. Antal kenyere.“** Zalányi Ida, aki Kolozsvárt meghonosította a szt. ferencz-diek óvári templomában a szt. Antal kenyereit és eddig ezen bizottságnak vezető elnöknője volt, állásáról lemondott és kilépett a bizottságtól vele együtt *Br. Józika* Jozefin is, ki évek óta páratlan szeretettel karolta fel az intézményt s kinek nemes buzgalma hirdeti a templom szépsége. — Ebből a rövid tudósításból az a sejtelmünk támad, hogy ott valami egyenetlenkedés törtéte fel a fejét, ami a szép és nemes ügynek érezhető hátrányára lehet. Ha feltévéssünk igaz, nem lehetne a dologot valamiképpen rendbehozni?

— **Még egy szó a Székelytársaság jun. 4-iki gyűlésehez.** A székelytársaság júniusi összejöveteléről valaki „Ifjú székely“ név alatt tudósítást írt a Közművelődésbe. Nagyon helyesen tette a szerkesztő úr csillag alatt azt az észrevételt, hogy csak mint véleményt közli. Mindenesetre olyan valaki írhatta, a ki épen abban a hibában leledik, a melyet tudósítása elején felhoz: az érzékenykedésben. Mert hát hogy áll a dolog? Ugy, hogy nagy lelkesedéssel megalakítottuk a Székelytársaságot leginkább abból a célból, hogy a Székelyföldnek Gyulafehérvári lakó tagjai és azok, kik a székely viszonyok iránt érdeklődnek, néha-néha találkozzanak. A megalakulás annak idején nagy részvét mellett történt meg. Jelen voltak mindazok, a kik a „jelen voltak“ között fel szoktak sorolítani. Azután még egy pár gyűlés hasonló érdeklődés mellett folyt le. Most ellenben alig gyűlé össze 6-8 tag a havi összejövetelekre. Az elnök pedig, a ki egyik igen érdemes és tiszteletreméltó alakja társadalmunknak, kifejezést ad annak, hogy ezen a részvételen változtatni kell, sőt mivel talán a megfelelő mozgékonykág körülmenyéinél fogva nincs meg öbenne, az ügyek vitelét az alelőkre kívánna átruházítani. Ezt nevezi az „ifjú székely“ érzékenykedésnek. Az előeknek nincs szűksége arra, hogy más keljen védelmére, de a tárgyilagosság érdekében fel kell jegyezni, hogy mi az elnök megjegyzéseit, észrevételeit nem tekintettük érzékenykedésnek, hanem a meunyen általában a tagok részvételére vonatkozott, jogos panasznak. Lehet, hogy az „ifjú székely“ kelletlenül inkább ma-

gára vette az észrevételeket és innen származik tudósításának kesernyész hangja. Már pedig maga is elismeri, hogy óhajtaná, ha a tagok rendezésében meg az összejöveteleken. A tudósító általánosan érzett óhajjának jelzi, hogy lennének demokratikusok és hogy oly irányba kell terelni a társaság működését, hogy a tagok várják azt a napot, a mikor oda kell menniük.

A demokratikusra kiterjeszkedni épen séggel izetlenség volt! Hiszen abban a társaságban mindenkit testvéri szeretettel fogadnak, mindenkinek véleménye és szavai szíves meghallgatásra talál, szóval ott úgy éreztük magunkat, mint testvérek a családi körben. Ezért nem értjük, miképpen mondhatják az „ifjú székely”, hogy talán lennének demokratikusok! Ugyan nem lenne szíves kitéjteni azt is, hogy lehetne vonzóbbakká tenni összejöveteleinket! S még egyet! Ha társaskörünk működését, hogy a tagok szó alá, hagyjuk el a sértő és alaptalan észrevételeket, a melyek aztán tényleg érzékenykedésre szolgáltatnak okot. Erre különösen itt Gyulafehérvárra, és kivált a Székelytársaságban van szükség. Gyulafehérvárt 10—15 egyesület működik, melyeknek közönsége majdnem ugyanazon egyénekből telik ki; ezért hát az esetleg feltemerülő házi bajokat meg hírlapi tárgyalással is elrontani és esetleg elkedvetlenedést támasztani, nem okos dolog; másodsor erre a Székelytársaságban annál inkább kell ügyelni, mivel jóakaróink csakhamar gúnyosan fogják rájuk nevetni: lám-lám! a székelyek már összevaztak!

— **Hálózati.** Részvétel értesültünk, hogy *Lében Pál* a gyulafehérvári főgimnáziumnak 1857—1871-ig tanára és nyugalmazott népiszkolai igazgató f. hó 11-én életének 80-ik évében a halotti szentségek ájtatos felvétele után Gyulafehérvárt elhagyta. A megboldogott abban a szomorú időben szolgálta a tanítás ügyét, a mikor a magyar iskolákban is nemetl kellett minden tárgyat tanítani s a mikor a többség tanárok és tanulók közt a német társalgást akarta megváltoztatni minden úton-módon. Temetése f. hó 13-án d. u. volt, melyen a főgimnázium ifjúsága is részt vett a tanárikar vezetése mellett. R. i. p.

— **A Közművelődés jutalmai.** Ismételen felhívjuk az érdeklődők figyelmét arra, hogy nagys. *Imets F. Jákó* és nagys. *Ujfalusi József* apátkanonok urak nagylelkűségéből szerkesztőségünknek kétszáz korona áll jutalmazás céljából rendelkezésre. Es pedig *Imets* apátkanonok úr adományából nyolcvan koronára az a buzgó munkatársunk számíthat, aki az év végeig legtöbb eredeti tudósítással keresi fel lapunkat. *Ujfalusi* apátkanonok úr eredeti (különösen szépirodalmi természetű) tárcaköltemények jutalmazására ajánlott fel százhusz koronát, melyből minden jól sikerült tárcát egyenként tíz koronával honorálunk.

— **Az érettségi vizsgálatok** szóbeli része a gyulafehérvári főgimnáziumban f. hó 8—10-én folyt le. A vizsgálaton *Kunc Elek* dr. tankertületi főigazgató elnökelt, az erd. r. k. status részéről *Vajda Gyula* dr. kolozsvári egyetemi ny. r. tanár volt kiküldve. Vizsgálatra állott harminc tanuló, kik közül *Jessen* állották ki a vizsgálatot: *Bujáky Domokos*, *Gál Dániel*, *Kolossy Márton*, *Nalcsy István*, *Oriás Nándor*. *Jól* éretek tizenegyen, *egyszerűen* tizenegyen, *hármát* egy-egy tárgyból szeptemberben teendő pórtételre utasított a bizottság. Oly kiváló eredmény ez, mely míg egyrészt a tanulók komoly munkásságát dicséri, másrészt szépen bizonyítja a helyesen vezetett tanítézet tanári karának odaadó fáradhatatlanságát és nemes buzgósságát.

— **A Gyulafehérvári Hírlap** mult számunkban közölt reá vonatkozó sorainkra

hosszasabban válaszol s ismert logikájával azt igyekszik bizonyítani, hogy mi az ő közleményét félreértették. Ha csakugyan félreértés történt, az nem a mi hibánk; tessék úgy írni, hogy ne lehessen félreérteni. Egyébiránt a maga érdemeit megint csak a rólunk mondott változásokon akarja felépitni. Mi ezen a téren nem akarjuk követni; erre nem vagyunk be rendezve; további cáfolatba tehát nem bocsátkozunk, mert „heccelődni nem szokásunk és nem is tartjuk hasznosnak.” Hogy a multkor fején találtuk a szöveget, azt lapársunk újabb kirohanása bizonyítja legjobban. Hogy mit tegyünk? hogy tegyünk? már erre nézve oktatásért majd csak másféle fordulunk. Béke velünk.

— **A stóla a papok áldozásánál.**

Kérdés. 1.) Köteles-e a pap áldozása, t. i. egy másik miséző pap kezéből való áldozásának alkalmazás karinget és stóla viselni? 2.) Milyen szintű stóla viseljen az áldozó miséspap? Felelet ad: I. „Deinde antequam purificet, communicat primum diaconum et subdiaconum, deinde omnes canonicos paratos et alios sacerdotis de ecclesia: qui stolum a collo pendente supra collam habere debent.” (Caeremoniale Episcoporum Libr. II. Cap. XXIII. p. 6.) ad 2.) Sacerdos communicans utatur stola ejusdem coloris ac sacerdos, qui ministrat vel coloris albi.” (S. R. C. dtdto: 4a Julii 1879—3499 [5788].)

— **Az erdélyi házmegyeli papok** misszió-egyesületének pártoló tagjait tisztelettel kérem, hogy tagdíjait — egy korona — sziveskedjenek beküldeni. *Czimbalmos József* pénztáros.

— **A gyulafehérvári r. k. elemi fiúiskolában** az 1902—1903-ik tanévet záró nyilvános vizsgálatok a következők sorrendben tartatnak meg. Junius 18-án d. e. 8 órakor a I. oszt. minden tantárgyból. Junius 18-án d. u. 2^{1/2} órakor a III. oszt. minden tantárgyból. Junius 19-én d. e. 8 órakor a II. oszt. minden tantárgyból. Junius 19-én d. u. 2^{1/2} órakor az IV. oszt. minden tantárgyból. Junius 20-án d. e. 8 órakor hálaadó isteni tisztelet az apácák templomában, melynek végeztével évszázó ünnepély, érdemsorozat fölolvása és jutalmak kiosztása. Úgy a vizsgálatok mint a záróünnepélyre a tisztelt szülők és érdeklődő közönség tisztelettel meghívatik. A jövő tanév 1903. év szeptember hó első napján kezdődik, ugyanezenkor tartatnak meg a felvételi és javító vizsgálatok is. Gyulafehérvárt, 1903. június 8. Az igazgatóság.

— **A székelyudvarhelyi róm. kath.** dalkör újból tanfeljelt adta kitarító munkásságának. Urnapján az egész városnak és vidékének közönsége előtt, a főtemplomban szebbnél szebb egyházi énekeket adott elő kiváló sikerrel az óriási ájtatos közönség igazi lelki épülésére. Vegyeskarban előadta a következő darabokat: „Miatyánk” Vigler Gyulától, „Ecce paucis” Vigler Gyulától, továbbá „O salutaris” Camp. Fr. Pacit. Férj karban „Szent vagy uralam” és „Agnus Dei” alatt is. A szépen működő körnek a lelke *Tamás Albert* főgimn. tanár elnök és *Poppov Béla* karnagy, a kik mindent elkövetnek arra, hogy a hitélet a dalban is virágozzék.

— **Az erd. r. k. tanítóegyesületek** választmánya f. hó 17-én d. u. 5 órakor a r. k. népiszkola helyiségben választmányi gyűlést tart, melyre a választmányi tagokat tisztelettel meghívja az elnökség. A gyűlés tárgya: a nyári közgyűlés előkészítése.

EGYESÜLETI ELET.

— **A szebenmegyei r. k. tanítóegyesület** f. hó 2-án Vizaknán tartotta tavaszi vándorgyűlését, mely mind a gyűlés lefolyása, mind az azzal összekapcsolt ünnepélyességek miatt felejthet-

telen lesz a vizaknai kath. hívek előtt. Zsúfó-lásig megtöltötték a hívek és a gyűlés tagjai a kies fűrdő templomát, hol a szt. mise alatt a terézvárbázi gymn. növendékek énekkara emelte az áhitatot. Szt. mise után a r. kath. leányiskolába vonult a gyűlékezést, hol Melcer Ilona tanítóúrt tartott az V. és VI. osztályos leányöveudékek előtt minta-tanítást a történelemből, a szabadságharcot tárgyalva. Lelkes előadása, melylyel a nagydíjok eseményeit fel foghatóvá és megérthetővé tette tanítványai előtt, általános elismerésben részesült.

Ezután az elnöki megnyitó következett, melyben az elnök az egyház és iskola között való összefüggésre utalva, példa gyanánt állította a jelenlevők szemei elé a helybeli lelkes Bakk Endre t. esperes urat, ki már 25 éve sajátjából tartja fenn a leányiskolát és alapot tudott teremteni, mely anok főnállását végleg biztosítja.

A tartott minta-tanítás megbírálása után a honvédszoborhoz vonultunk ki, hova nagy közönség gyűlt egybe. Prokupek Sámuel terézvárbázi igazgató, t. pápai kamarás, lelkes beszéd kíséretében koszorúta meg az egyesület nevében a hősi síremléket és Bakk Endre t. esperes úr hazafias hűvel tartott előadásával terjedelmesen rajzolta az itt történt nagy eseményeket, a vizaknai ütközetet. A terézvárbázi gymn. növendékek énekkara pedig hazafias dalokat adott elő Schuch Ödön terézvárbázi tanító szakavatott vezetése mellett. Mindnyájan emelkedett hangulatban távoztunk el az emlékszóortól, örülvén annak is, hogy alkalmunk volt nekünk, néptanítóknak is a vallásos és hazafias érzelmek egyesüléséből származó e szép ünnepélyen részt vehetni.

Ezután a helybeli plebánus úr vendégszerető házában ebédhez ültek a tanítóegyesület tagjai, melynek végeztével újból a gyűlés tárgyaihoz fogtunk.

Kmoskó István, terézvárbázi tanító, felolvasta dolgozatát: „az egyházi ének és zene fejlődéséről.” A tanulságos felolvasás után élénk czamecsere indult meg. Ennek eredményeképpen a gyűlés kimondta: kéressék meg Püspök úr Ó Méltósága, hogy a Gregorianus énekek alapos tanítására a tanítóképzőkben több gond fordítassék; hogy küldessenek koronként kántorok a Cecilia egyletek gyűlésére; hogy gyűjtésnek egybe és adassanak ki azok a gyönyörű és speciális erdélyi származású szt. énekek, melyek a székelyföldön divnak, hogy az elkalódástól így megmenthetők legyenek.

Az indítványok sorában, Bakk Endre indítványa: a kath. tanítók fizetésének felemelése és az állami iskolai tanítók fizetésével egy magaslatra való rendezése ügyében szerkesztendő folyamodvány egyhangul elfogadott. Haszonlón elfogadott Győri Ignác tagtárs, állami polgári iskolai tanár indítványa: kéressék meg Püspök úr Ó Méltósága oda hatni, hogy egy kath. polgári iskolai tanítóképző állíttassék fel. Kath. polgári iskolai tanítóképzőnk nincs; a mi van, az mind állami. A polgári iskolák száma nagy. Nagy szükség volna tehát arra, hogy a polgári iskolákban kath. érzelmű polgári iskolai tanítók alkalmaztassanak.

A gyűlés többi kevésbé fontos pontjainak letárgyalása után az elnök a gyűlést bezárta.

A vándorgyűlés tagjai most Bakk Endre t. fősperes úr régiséggyűjteményét tekintették meg. Tanulságos volt az mindnyájunkra nézve. Ritka magán embernek van ily gyűjteménye, mely ily szakszerűen elrendezve volna. Csak a régi pénzek gyűjteménye 1000 darabnál többet mutat fel, kor és származás szerint gondosan elrendezve. A sok történeti régiség, szabadságharcú honvéd emlékek, okmányok, a nagyszámú gyűjtemény, a kő-, bronz korszakból, a nép-

vándorlái s a római korból, urnák stb. megtekintése a t. főesperes urnak nagytudására valló magyarázata kísérletében valóban tanulságos volt mindenikükre nézve.

Ezek után a gyógyítófürdőt szemléltük meg. A hatalmas kiterjedésű sőtörzsűn fekszenek a sóstavak, melyek vízbőségben és gyógyító hatásra nézve minden e nemű fürdőt felülmúlnak. A sós tavak többnyire sóbányák voltak. Későbbi időben a sórétegek fölötti forrásokból vízzel telték meg, mely vízbőségben tartalmazza a sót, így a Thököly forrás 26₀⁄₁₀ sót tartalmaz. A sóstavak, kivált a jelen évben történt építkezések folytán, el vannak látva modern berendezésű öltöző fürlékkel, fürdőfürdőkkel, meleg gyógyító fürdőkkel, iszapfürdőkkel, édes vízvezetékekkel. Ásványos gyógyítóorrása is három van, melyek a belső hurutos bántalmak ellen kitűnő hatásúknak bizonyultak.

Igy folyt le a szebenmegyei róm. kath. tanítóegyesület ez évi vándorgyűlése, mely érdekesség és tanulmány szempontjából a tagokra nézve sokáig emlékezetes marad.

CSARNOK.

A rómaiak öltözetéről és egyéb szokásairól.

(Folyt. és vége.)

II.

Míg a rómaiak vászon tunikát nem viseltek, a gyakori fürdés náluk is nagy szükséglet volt. Eleinte a szabadban a folyókban, patakokban fürdtek s nyilvános fürdőket csak a köztársasági korszak vége felé kezdtek építeni. Egyezéri fürdésért egy barmad assist fizettek. — Fürdők kezdetben egyszerű igénytelen épületek voltak; s csakhamar palotákká lettek, melyeknek művészi szépségét mindenki csodálta. M. Agrippa aedilis korában 170 fürdőt építtetett, melyekben a polgárok tetzésük szerint hideg vagy meleg fürdőt ingyen kaptak. Agrippa példáját a császárok közül is többen követték s a római nép oly igen szeretett fürdőni, hogy aki magát népszerűvé akarta tenni, egyebet sem kellett cselekednie, csak ingyen fürdőt építenie.

A fürdési vágy is csakhamar túlzásba esapott át s most már kéjből, unalomból s azért jártak fürdőni, mert mások is, mert mindeki oda járt. Végre a költők is a fürdőkben olvasták fel munkáikat, mert ott találta legtöbb halgatót. A gazdagok saját lakásaikban építettek fürdőket, melyek azonban nem annyira a szükség, mint inkább az érzékiség kielégítésére szolgáltak. — A császárok valahányszor unatkoztak — ami igen gyakran történt — fürdőni mentek s voltak ezen urak között, kik hét-nyolcszor is megfürdtek napjában. Némelyek azonban nem rösteltek nyilvánosan a néppel fürdőni: így említi a történet Adrian császárt, ki valamikor szintén a néppel fürdővén látta, hogy egy vén katoná, nem lévén ki szolgáljon neki, hátát a falhoz dörzsöli. A császár megindult a szegény öregre s adott neki nemcsak rabszolgákat, kik a fürdőben mosdászik banem költséget is, melyből őket eltartassa. Midőn aztán a császár pár nappal később ismét megjelent, az egész fürdő telve volt öreg katonákkal, kik hátukat a falhoz dörzsölték, de ezeknek vakarókat adatott mondván, hogy ugyanis többen vannak, hát vakarja egyik a másikat.

Azoknak, kik gyászoltak, a szokás nem engedte, hogy fürdőbe járjanak s ez oly általános dolog volt, hogy még az írók is „tisztátalan” alatt gyászoltót értettek. Azt tartották ők, hogy a szomorúságot leginkább az elhanyagolt

külső tanúsítja. Régi szokás, mely sok népnél maig is fennáll.

IV.

Fénylő s tétlenül utazkozó polgárok lakta városban a séták a társadalmi életnek egyik főtényezőjét képezik. De a tevékeny lélek is örömet keres pihenést s szinte felüdült, ha szerepét egy időre a testnek adja át. Séta közben a lélek minden erőszak nélkül, mintegy magára hagyatva tévelyeg a tárgyakon, melyeket a véletlen eléje hoz, az ilyes foglalkozás kevésbé kerül, édes annak, aki a természet szépségeit élvezni tudja s csak az előtt nem bír érdekel, a ki mindazt megveti, ami természetes, ami egyszerű.

Midőn a rómaiak fényűzése henyeséggé lett, ők a sétát nem szórakozásnak, nem pihenésnek, hanem foglalkozásnak tekintették, melyben mindenki veredni látszott. Italia alig volt elég nagy, hogy a sok falusi kéjlaknak, melyet boldog boldogtalan épített, helyet adhasson. A tenger partjait, a legkopárabb hegyeket, a leg-sivárabb vidékeket kéjtanyákká alakították s hol a természet ékességét nem adott, ott szobrokat állítottak föl.

Miután pedig a séta szükséges foglalkozássá lő, senki sem tudott nélküle ellenni. — Rossz időben a római világ sétálni nem lehetett; nem tudta, hogy utában mivé legyen, mert nincs a világon nagyobb feladat, mint a ledérség és hiúság egyik-másik tárgyat mással helyettesíteni. Így keletkeztek a lakások mellett ama fedett folyosók, melyeknek célja csupán csak az volt, hogy hennél esős vagy szeles időben is lehessen sétálni, kocsin püfeszkegni. Még olyan embereket is elragadtott az ilyen „séta ház”, kiknek különben más dolguk is akadt volna. Midőn Ciceró egyik falusi nyaralóját építette, eszébe jutott, hogy sétatölyösöről építésze nem gondoskodott, rögtön intézkedett, hogy ilyen helyiséget kapcsoljanak házához („tectá igitur ambulatiunculá addenda est.”) A folyosókra pedig mint diminutivum, nemileg kritikálta ama szokásnak, melybe őt az általános szokás illetőleg példa szintén belesodorta.

A sétatölyösök a városban és a falukon egyre szaporodtak s a lehető legnagyobb pompával épültek. A ritka fajtájú márványból rakott falakat mesteri szobrok és dombormű csoportozatok ékesítették.

A nép Rómában semmivel sem élt tevékenyebb életet az előkelőknel. Ennek hasonló időöltés, hasonló unalomhárítók kellettek s így keletkeztek a nyilvános sétatéliek.

Itt törtétek a találkozások, a nap bizonyos óráiban az egész város itt gyűlt össze s aki meg nem jelent, az áthágást kövegett el az ellen, mit mi „bontónak” nevezünk. Reális, valódi mulatsága és időöltése pedig csak annak volt, aki a nyilvános élettől visszavonulván, csendes magányból nézte a többiek léha badarságait, bojonságait.

Iknes.

A szerkesztő üzenete.

Pessimista. Már előbb más tudósítást kaptunk, s így azt használtuk fel. A figyelmet különben melegen köszönjük s továbbra is kérjük. Azt a bizonyos sajtótól hasonlatot félreértette. Alkalmilag különben elmondjuk, hogy a dorongból miért nem csináltunk még vesszőt sem.

Érdelklődő. Igaza van; a lapunk címnyomása nekünk sem tetszik, de hát eddig technikai okokból nem lehetett másképpen. Intézkedés történt azonban már régebb óta, hogy e tekintetben is a jobb ízlést kielégítsük. Közlebről új ruhában mutatkozunk be.

Az ezredéves országos kiállításon kiállítási érmmel kitüntetve, kitűnő ízlésért és jeles munkáért.

CSUHA ANDRÁS

papi szabó, reverenda- és címáda-készítő.

Az 1896. évi orsz. kiállításon a bíboros berceg-prímás rendelkezést állította ki, — 1877. óta készít papi és pógári ruhákat, birretum, pallium művezetumokat és címádaikat stb.

Budapest, IV., Papnövelde-u.

8., I. II. ajtó, II. udvar.

Czégemet a t. papság figyelmébe ajánlom, törekvésem oda lesz állította ki, hogy megrendelőimét jutányos árak mellett pontos és lelkiismeretes kiszolgálás által — teljesen kielégítem.

TARTOS SZAGTALAN
AZONNAL SZARAD
A VALÓDI
Christoph-Lak
A LEGJOBB MAZALÓ ANYAG A PADLÓKRA

elhetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használtassanak, mivel a kelemetlen szag és lassu, ragados száradás, mely az olajfestékeknek és az olajlakknak sajátja elkerültek. E mellett használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végezhette a mázolás. A palló nedves tárgyval feltörölhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell különböztetni.

színezett szobapalló fénymázt.

sárgásbarnát és mahagonbarnát, mely akárcsak az olajfesték fűdi be a pallót s egyuttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazható régi és új pallóra. Teljesen befűd minden foltot, korábbi mázolás, stb.; van azután:

tiszta fénymáz (színezetlen)

nj pallóra és parkettára: mely csupán fényt ad. Különösen parkettára és olajfestékekkel már bemázolt egészen új pallóra való.

Csak fényt ad, ennélfogva nem fűdi el a famustrát. Postacsomag, körülbelül 35 négyszög méter (2 közép nagyságú szobára való) 5 frt. 90 kr. vagy 9¹/₂ márká.

A közvetlen megrendések minden városban, ahol raktdárak vannak ide küldendők — Minta mázolás és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel azt a több mint 35 éve létező gyártmányt sokféle utánozóknak és hamisítják, rossz és gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba.

Christoph Ferenc

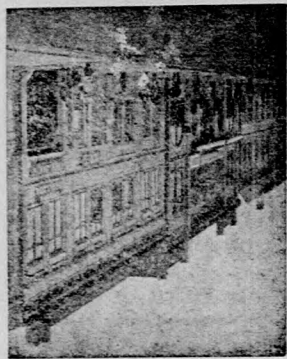
a valódi szobapalló fénytakk feltalálója és egyedüli gyártója.

Főraktár:

DAHINTEN VIKTOR

vaskereskedésben

GYULAFEHÉRVART.

Európa-szálloda.

Elsőrangú szálloda minden kényelemmel berendezett 30 szobával.

↳ Mérsékelt árak. ↳ Villamos világítás. ↳ Fürdő.

Telefon. ↳ Társas kocsik. ↳ Kitűnő konyha. ↳ Valódi borok.

Kőbányai sör. ↳ Előzékeny és figyelmes kiszolgálás.

Haas Vilmos,
szállodás.

KOROND

a székelyföld legolcsóbb, sóval telített pormentes enyhelevegőjű gyógyhelye
leviz — kefir és tejkura. Sós-vasas fürdők, görvély krosok és rőri bajok ellen
szénsavas-vasas fürdők vérszegények és lábbadozók részére; lignosulfit belégzési gyógy-
mód tüdőbántalmak minden neménél.

↳ Fürdőidény tartama június 15-től szeptember 1-ig. ↳

Szobaárak 1 koronától 2 kor. 40 fillérig. — Ismertetőt küld

Gáspár Gyula tulajdonos (Marosvásárhelyről)

Korondi szénsavas-vasas borviz, ajánlva görvélykr, vérszegénység, gyenge emésztés, holyaghurutoknál
1 literes üveggel 50 rekeszes ládában 12 fillér. — Megrendelhető a fenti címen.

Magány: Blaskovits. Sokszorosan kitüntetve.

TEMPLOM

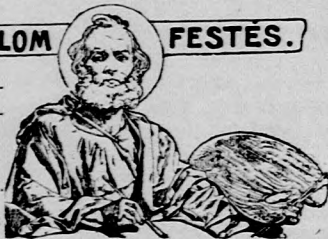
FESTÉS.

Blaskovits Bátor Mihály

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

Első orszá-
gos műfés-
tészeti és
iparművé-
szeti intézet.

Alapított
1887-ben.

A főt. papságnak bíheros hercegprímás úr ő eminenciája 67,898. szám alatt és Tolnai Festetich Tassiló gróf úr ő nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ő nagyméltósága Császka Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű áldozatkészsége folytán olaszországi műfestők és műmárványozóktól nyertem.

Templomfestés stílusint, gipsz-márvány (stucco), Torony-kereszték aranyozása állvány nélkül. Templommeszeles, eső által le nem mosható. **Oltárképek festése művész kiítelben bemutatás olcsón. Szegényebb egyházaknak 15% engedmény! Els merő nyilatkozatok rendelkezésre bocsátatnak.**

Oltárba oltárkép

magas centm.	50	70	90	100	125	160	180	220
korona	25.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú areképek, mert örök becsé van és egyszersmind szobadisz, továbbá előnyös néz.-. név- és születésnap, vagy egyéb oka mi és ünnepi ajándéknak szolgál. — Ezeket az areképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabb kiítelben készítem el.

Nagysága	25×32	35×45	55×65	65×80	75×110	85×125	100×150
korona	18	25	40	55	95	120	180

Poichromozott fa szobrok,
aranyozott széllel

magas centm.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—

Hirdetéseket jutányos árban közöl e lap kiadóhivatala.